

เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๖

ณ โรงแรมปทุมวันปริ้นเซส กรุงเทพมหานคร

คณะทำงานการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยตัวแทนจากกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สถาบันพระปกเกล้า สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันนโยบายศึกษา องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา และมูลนิธิฟรีดริช เอแบร์ท ได้ทำงานร่วมกันเป็นเวลากว่า ๓ ปี ด้วยการร่วมกัน

(๑)ศึกษาค้นคว้า

(๒)พูดคุยแลกเปลี่ยน

(๓)จัดการนำเสนอรูปแบบ Democratic Citizenship Education (การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย)ที่ดำเนินการอยู่ในประเทศไทย

(๔)จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้(Forum)

(๕)จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับครูและศึกษานิเทศก์สังกัดสพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

(๖)จัดทำเว็บไซต์ Thaiciviceducation.org

(๗)ศึกษาดูงาน ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

(๘)จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ(ศาสตราจารย์ ดร.Murray Print แห่งมหาวิทยาลัยซิดนีย์ และ ดร.Dan Prinzing แห่งศูนย์สิทธิมนุษยชนศึกษาไอคาโฮ)

ได้ข้อสรุปร่วมกันดังนี้

๑. การแก้ไขปัญหาประชาธิปไตยของไทยไม่สามารถทำได้แต่โดยการมีรัฐธรรมนูญที่ดี การมีโครงสร้างสถาบันและกระบวนการทางการเมืองการปกครองที่ดี การป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างจริงจัง การออกกฎหมายเพื่อเอาผิดนักการเมืองสถานหนัก การให้องค์กรอิสระตรวจสอบอย่างเข้มข้น การลงโทษที่รุนแรง การกระจายอำนาจ หรือแม้แต่การรัฐประหาร เพราะนอกจากจะไม่ได้สามารถแก้ปัญหาได้จริงแล้วยังก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เชื่อมั่นในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงเป็นระบอบการปกครองที่ให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศนั่นเอง เมื่อประชาชนจะมาเป็นผู้ปกครองประเทศ จึงจำเป็นจะต้องพัฒนาให้เป็น “พลเมืองที่มีความรู้ดีและมีความรับผิดชอบที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย” การกล่าวเช่นนี้หาใช่เป็นการดูถูกประชาชนไม่ เพราะไม่มีใครรู้เรื่องประชาธิปไตยมาตั้งแต่เกิด

๒. คณะทำงานฯ ได้ศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องรูปแบบการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของหลากหลายองค์กรในประเทศและต่างประเทศจึงได้ข้อสรุปว่า

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย

- ๑) พลเมืองที่เข้มแข็ง
- ๒) พลเมืองเป็นผู้ที่ มีความรู้และมีข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่เพียงพอ
- ๓) พลเมืองที่มีทักษะพื้นฐานประชาธิปไตยประกอบด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณการทำงานเป็นหมู่คณะการใช้กระบวนการ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือด้วยเหตุผล
- ๔) พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีความเชื่อมั่นในพหุนิยม

หลักการร่วมในด้านคุณลักษณะของพลเมือง

- ๑) รักความเป็นธรรมและความเสมอภาค
- ๒) ใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม
- ๓) เคารพกฎหมายและกฎกติกา
- ๔) ใช้สิทธิแต่ไม่ละทิ้งหน้าที่
- ๕) มีภราดรภาพ และเคารพความแตกต่าง
- ๖) เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม

๗) มีส่วนร่วมทางการเมือง

หลักการสำคัญหรือลักษณะสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่
คณะทำงานเสนอ

๑) พัฒนาให้ผู้เรียนความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเมืองที่ถูกต้อง (political literacy) ไม่ใช่
จำกัดอยู่แค่การสร้างคุณลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น เพราะการเมืองเป็นห้วง
โอบอุ้มของปัญหาต่างๆในสังคม โดยจะต้องสำรวจมโนทัศน์ทางการเมืองที่คลาดเคลื่อน (political
misconceptions) ของผู้เรียนและจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา
(accommodation) ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ (construct) เป็นของตนเอง

๒) ฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถจัดการกับ
ข่าวสารข้อมูลและความรู้ต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนกว่า ทั้งยังสามารถสืบสอบที่ต้นตอ
รากเหง้าของปัญหาเพื่อนำไปสู่การแก้ไขอย่างถอนรากถอนโคน

๓) มีระบบการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้ดีขึ้น
อย่างจริงจัง ไม่ใช่แค่ประเมินความพึงพอใจหรือชื่นชมผลงานตนเอง

โครงสร้างหลักสูตรสำหรับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่คณะทำงาน
เสนอครอบคลุมการพัฒนาทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติและค่านิยม การคิด รวมถึงทักษะและการ
นำไปใช้

หลักการของการจัดการเรียนรู้ และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง มีดังนี้

๑) การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning)

๒) การจัดการเรียนรู้แบบลงมือทำ (learning by doing)

๓) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (learner centered)

๔) การจัดการเรียนรู้ที่ไม่ชี้นำความคิดเห็น (prohibition against imposition of point of
view)

๕) การจัดการเรียนรู้ที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทางการเมือง (prohibition against political bias-non partisan learning)

คณะทำงานเสนอให้หลักสูตรต้องให้ความสำคัญกับพัฒนาการเรียนรู้การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย โดยแบ่งออกเป็น

- ๑) ระดับปฐมวัย ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ (อายุ ๕ - ๗ ปี)
- ๒) ระดับประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ (อายุ ๘ - ๑๑ ปี)
- ๓) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ (อายุ ๑๒ - ๑๔ ปี)
- ๔) ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย(อายุ ๑๕ - ๑๗ ปี)
- ๕) ระดับอุดมศึกษา
- ๖) วัยผู้ใหญ่